

Изложба књига југословенских женских писаца у Дубровнику

Ову ретку и занимљиву изложбу књига приредило је наше Удружење универзитетски образованих жена, у оквиру Међународне изложбе књига женских писаца на Конгресу Међународног женског савеза, одржаног у Дубровнику од 28 септембра до 9 октобра 1936 године. Удружење је за овај конгрес, у циљу упознавања страног света са књижевним и научним радом наших жена, приредило три значајна дела. На првом месту је Библиографија књига југословенских женских писаца рађена при београдској, загребачкој и љубљанској секцији друштва, а повезана уједно (издање помогнуто Југословенским женским савезом). Ова књига је у највећој мери омогућила приређивање колективне изложбе књига наших женских писаца. Друга књига, *L'oeuvre litteraire des femmes yougoslaves*, састављено по студијама Паулине Албале (српски део), Зденке Марковић и Олге Остерман (хрватски) и Н. Н. (словеначки) – у издању Југословенског женског савеза – послужила је врло корисно конгресу као преглед књижевности наших женских писаца. Трећа књига, Монахиња Јефимија приређена од Београдске секције друштва, у две едиције, са упоредним француским или енглеским текстом, у врло укусној штампи наше државне штампарије, представљала је достојно прво, средњовековно уметничко дело српске жене. Приликом конгреса и словеначке жене приредиле су и издале једну антологију, *Jugoslavische Frauenlirik* у преводу Лили Нови, њиховог изврсног преводиоца, у репрезентативном издању Беломодре књижнице Минке Крофте. Југословенски женски савез издао је за конгрес брошуру Алојзије Штеби, *L'activité des sociétés féminines en Yougoslavie*.

Изложбу су уредиле четири наше библиотекарке, које је Министарство просвете одредило на молбу Југословенског женског савеза – Милица Војиновић и Љубица Марковић, професори и књижничари Универзитетске библиотеке у Београду, д-р Елза Кучера, књижничар Универзитетске библиотеке у Загребу и д-р Мелита Пивец – Стеле, помоћник библиотекара Државне библиотеке у Љубљани. Књиге за изложбу уступиле су највећим делом наше главне државне библиотеке: Народна библиотека у Београду дала је 103 књиге, Универзитетска библиотека у Београду 84 књиге; Универзитетска библиотека у Загребу 198 књига и Државна библиотека у Љубљани 153 књиге. Знатан део књига, око стотине, изложило је Удружење универзитетски образованих жена из своје библиотеке; било је књига које су дале приватне личности. Укупно је било изложено преко 650 књига, које су наше жене писале, преводиле издавале или уређивале.

Међународна изложба књига, у чијем је оквиру била и југословенска, приређена је у дворани Учитељске школе. Излагале су: Америка – сто најбољих књига за сто последњих година, раскошко опремљени; Француска – изванредан број савремених дела; Чехословачка – дела својих угледних књижевница; Норвешка – дела својих најбољих књижевница, међу којима – већи број књига Sigrid Undset, затим Летонија и Литва. Чешку и норвешку изложбу уредиле су њине библиотекарке, француску изложбу Mme de Pange, праунука гђе de Stal. Југословенски део изложбе био је највећи. Архитектонски и декоративни део изложбе са успехом је извела Ружица Илић, архитекта. Нарочито је привлачио пажњу дубровачки портре Цвијете Зузорић, диван стари рад. Било је доста фотографија, одвојено и на књигама од којих су неки биле врло интересантне, нарочито старијих писаца. И на преводима је био велики број слика страних писаца, код којих су се нарочито задржавали њихови сународници са очитим задовољством. Изложба је чинила врло леп и пријатан утисак.

Изложбу је отворила леди Абердин, претседница Међународног женског савеза 28 септембра. Од наше стране говорила је гђа Зорка Караџић, која је са познавањем приказала

културни напредак наше жене.

Југословенска изложба требало је да претстави културни рад југословенске жене у прошлости и садашњости. Књиге су одабирание по књижевној, а делом и по историјској вредности, и излагана су по могућству прва издања. Изложба је била уређена по главним групама и струкама; хронолошки. Лепа књижевност – песништво, драма, књижевна проза, дечија књижевност – подељена је на оригинална и преведена дела; наука је била заступљена многим гранама, засебан део чинили су повремене списи – календари, алманаси, часописи и новине; издвојени су били феминизам и домаћинство.

Песништво је било претстављено већим бројем дела, и са драмом, заузело је један, лепо уређени кут изложбе. Истакнуто је било на првом месту дело Монахиња Јефимија, библиографско издање са репродукцијама Јефимијиног уметничког рада. Књига је била отворена код снимка – текста чувене Похвале Кнезу Лазару (1399). Прва српска књижевница новијег доба, Милица Стојадиновић-Српкиња има је три књиге Песама (1850, 1855, 1869). Затим су биле изложене песме Драге Дејановић прве српске феминисткиње, Софије Стојановић, Јелене Димитријевић, поред других, до најдаровитије међу њима, Данице Марковић – Тренуци и Тренуци расположења. Од савремених песникиња истакнуте су песме Десанке Максимовић, као најпопуларније, затим редом песме Јеле Спиридоновић-Савић, Јованке Хрваћанин, Милице Костић, Анице Савић-Ребац, Доре Пилковић, Вере Обреновић-Делибашић и других. Само поглед на ове песничке збирке довољан је да изазове претставу о развоју наше женске уметничке лирике.

Каква је разлика између невештих и оскудних стихова на почетку наше женске поезије и данашњег обогаћеног песничког језика, пуног прелива, савремених српских песникиња. – Прво песничко дело хрватске жене је *Putni tovaruš* од грофице Катарине Франкопан Зрињске. Овај молитвеник и збирка песама штампан у Млецима 1661 год., доживео је два издања у Љубљани, 1687 и 1715 и од овог последњег издања изложен је био само снимак насловног листа; исто тако од Катарине Патачић – *Pesme horvatske* (Вараждин 1781) били су изложени само снимци. Из 18 века изложено је било од Анице Бошковић, сестре Руђера Бошковића, *Vigisanje o ljubavi Jezusovoj* (Млечи 1783). Ана Видовић, из Задра, која је из далматинског препорода, сарадница „Зоре“ имала је три своја дела: *Anka i Stanko* 1841, *Pjesme* 1844, *Josipu Jelačiću* 1851. Од новијих песникиња, Милка Погачић, претстављала је била у поезији својим збиркама *Pjesama* из 1885 и 1912 год. Изложене су, даље, песме Марије Кумичић, жене Еугена Кумичића, новинарке, затим Иве Род, Јагоде Брлић, Марије Туцаковић, Иванке Венедиктер, Доре Пфанове, Тонке Нарић-Дворник. – Прва словеначка песникиња је Фани Хаусман са књигом *Pesmi*, затим су изложене песме Виде Јерај, Елизабете Кремзнар, Доре Груден, Маре Ламут, Људмиле Пољанец и Самсе Максе. И код хрватских и словеначких песникиња истичу се ретки и леви лирски таленти.

И на приповедној прози наша жена почела је да ради врло рано, пре једног века, и успела је да створи себи лепо место. Прва жена код Срба која је штампала своје дело била је Јевстахија Арсић – Совет матерни (Будим 1814). Милица Стојадиновић Српкиња имала је у Фрушкој гори 1854, свој дневник у три књиге (1861, 1862, 1866). Крајем 19 века имамо већ и жену новелисту, Милку Гргурову – Приповетке 1897. Биле су изложене и две књижице Српске Краљице Наталије, Мати и син (1892) и Афоризми (1897). У двадесетом веку приповетка се развија, бива садржајнија, психолошки дубља и стилистички савршенија, а јавља се и роман. Први роман је од Јелене Димитријевић, Нове (1912); од ове књижевнице била су изложена два најновија дела: *Une vision* (песма) и *Нови свет* (путопис). Новелистика добија прве снажне писце у Милице Јанковић – Исповести (1913), Плава госпођа, Мутна и крвава (романи) и у Исидори Секулић – Сапутници (1913) и Писма из Норвешке (1914). На новели и књижевној прози раде са успехом данас: Десанка Максимовић, Мара Ђорђевић

Малагурска, Јованка Хрваћанин, Верка Шкурла Улијић, Надежда Тутуновић, Јелена Билбија, чија су главна дела била изложена, а било је и других. Треба поменути овде и Анђелију Лазаревић, ћерку Лазе Лазаревића, чијом је смрћу изгубљен редак приповедачки дар. Изложени су били романи: Зоре Димитријевић, Љубице Радоичић, Марице Вујковић, Феди Мартинчић. – Најстарије дело хрватске приповедне прозе су *Domogodne poviesti* Драгојле Јарневићеве, књижевнице илирског доба. Од савремених су изложена дела: Јагоде Трухелке и Марије Јурић (романи), Аделе Милчиновић, Зофке Кведер – *Iskre*, Милке Погачић – *Prigovijesti*, Марије Кумичић, Зденке Марковић – *Kuća u snijegu i Kuća na suncu*, Штефе Јуркић, Сиде Кошутић, Марије Радл, Зденке Јушић-Сеуник и Кларе Дајч-Жупић. – Од дела старијих словеначких књижевница било је на изложби од Павлине Пајк, Јосипине Турнограјске, Марије Кмет (четири дела), Марије Кокаљ-Железнове – *Brezdomci*; роман, Манице Коман (два дела). Од највеће словеначке књижевнице Зофке Кведер Деметровић неколико њених дела: *Iz naših krajev*, *Njeno življenje*, *Misterij žene*, *Odsevi*, *Vladka*, *Mitka in Mičica* – и од Илке Ваште-Бургер, два историска романа. Многи од ових писаца које смо досад поменули истакнути су приповедачи и њихова дела све више улазе у одабране библиотеке и издања (Српска књижевна задруга, Наша књига, Матица Хрватска, Беломодра књижница и др.).

Као најстарије драмско дело изложено је Ретка срећа (1900) од Милеве Симић, затим краћи позоришни комади од Данице Бандић, Даринке Ћосић, и других, до најновије комедије Љубинке Бобић, Наши манири. - Хрватице имају драму још раније Аница Бошковић има једну пасторалу: *Razgovori pastirski vrhu porođenja Gospodinova*. Из 19 века су драме: Марије Ракић, *Grobar*, Хермине Томић, *Zabluda matera* и *Ljubav i sjaj*, затим од Иде Фирет, *Kraljević-Radovan*. Из 20 века су: Камиле Луцерне, *Jedinac*, Хермине Беркић, *Marija Gubec*, Аделе Милчиновић, *Bez sreće*, Зофке Кведер, *Unuk Kraljevića Marka* и драме Сиде Кошутић и Зденке Смрекар. - На словеначкој драми радила је Кремзнарева, а Песјакова је дала либрето за Феретеров *Gorenjski slavček* (1896).

Дечја књижевност била је претстављена на изложби великим бројем књига. Изложене су биле мање ствари Данице Бандић и Даринке Ћосић, затим од Милице Јанковић – Зец и миш, Јелене Билбије – Приче за децу, Десанке Максимовић, Срце лутке спаваљке, Дечја и омладинска књига, издање Женског покрета – информативно дело са каталогом. - Загреб је изложио више дела, међу којима и дела нашег класичног дечјег писца, Иване Брлић Мажуранић, чије *Приче iz давнине* на нашем језику имају три издања а преведене су на неколико језика – енглески, шведски, чешки, дански, руски, словачки и немачки; сва ова издања била су у врло лепој спреми. Од осталих писаца било је: од Јагоде Трухелке неколико дела: *Tugomila*, *Piro i Pira i dr.*, затим дела Милке Погачић, Јелице Бернациковске – Беловић, Зденке Смрекар, Марије Видале, Антоније Касовић-Џвијић, Злате Коларић Кишур, Зоре Руклић, Јулке Јантарић, Антице Јурас-Љубић, Ирине Александер. – Од Словенкиња била су изложена дела: Анице Чернеј, Маријане Грасели, Марије Гршељ, Виде Јерај, Љубе Пренер, Људмиле Прунк, Илке Ваште-Бургер, Марије Вирглер.

Из прегледа књига које су биле изложене може се добити приближна слика наше жене у књижевности. Жена се и код нас не бави књижевношћу као луксузом; књижевност је израз њеног личног и друштвеног живота, душевна и естетичка потреба. Зато данас нису ни код нас више ретки женски писци који се одликују у поезији, књижевној прози, роману, драми и дечјој књижевности. Могло би се рећи да је лепа књижевност област која одговара жени и у којој је она осведочила своје лепе дарове. Али како стоји наша жена према науци? Прођимо кроз изложбу стручних и научних дела, која већ изненађују бројем.

Почнимо са филозофијом и психологијом. Из филозофије су била изложена дела најплоднијег и најистакнутијег женског писца Ксеније Атанасијевић – Њени филозофски

фрагменти, Бруново учење о најмањем, L'atomisme d'Epicure. На психологији ради са успехом Елза Кучера (из Загреба) – Psihogalvanska refleksna pojava, Willenshandlung, затим Мира Кочонда-Водваршка и Зора Вонеш. Од Словенка је најпризнатија Алма Содник, чијих је неколико дела било на изложби: Franz Vebers System der Aesthetik, Zgodovina psihologije, Zgodovinski razvoj estetskih problemov и још три дела.

На педагогији радиле су наше жене од првих почетака женског образовања. Од првог директора Више женске школе, Катарине Миловук била је изложена Методика (1866); од Милеве Симић, наставнице женске гимназије у Новом Саду и књижевнице дело: Главнија правила о практичном васпитању деце, а од Даринке Костић-Буље Последице домаћег васпитања (у три дела), издања Матице српске. Нарочито је обилан рад на настави, издавању уџбеника, највише за средње школе. Најпознатији су као писци уџбеника: Зора Вуловић (читанке), Љубица Јанковић (словеначка књижевност), Катарина Богдановић и Паулина Албала (Теорија књижевности), Јелисавета Марковић, Јелисавета Ибровац и Зора Каралић (француски језик), Лујза Јакшић, Марија Стенсфилд Поповић, Божић Гаридо (енглески језик), Настасија Глушчевић (руски језик), Персида Вулић... (хемија); затим за друге школе: Милица Илић – Занатско књиговодство, Јулка Павловић (природопис), Даница Савковић – Уџбеник српско-хрватске стенографије, Даница Крстић – Школа за клавир, Деса Дугалић-Недељковић – Елементи визуелне глуме и др. - У хрватском делу рад је више педагошки, теоријски. Од Марије Јамбришак изложено је: *Viša naobrazba potrebna je ženi* (1883) са још две књиге, затим дела: Аделе Милчиновић, Иване Хиршман, Јагоде Трухелке, Милке Погачић, Антоније Касовиц-Цвијић, Леуре Балије, Зденке Марковић, Вере Штајн-Ерлих. Од Словенкиња су изложена дела: Ферјанчић Гизеле, Анице Лебар, Минке Скаберне, Иванке Негро-Храст, Ангеле Пискерник, Павле Резенберг, Луитгарде Рихар и Станиславе Скварча.

Наша жена показује живо интересовање и за социјалне науке. Право – што је заиста необично, има већ своје женске писце. На правима су озбиљно почеле да раде две, рано преминуле, жене: Радмила Петровић-Радојичић од које је, било изложено: једна расправа, Васојевички закон и издање Законика Петра I владике црногорског и Вера Дравић, расправа Комуналне финансије. Данас у овој струци ради са успехом Анка Гођевац, и то на међународном праву – њене расправе: Основна правна начела сталног суда међународне правде у Хагу, *Nationalité de la femme dans la nouvelle loi yougoslave*, Принципи и правила Међународног права. О социјалним питањима била су изложена два дела: Милице Топаловић, Побачај и његови узроци и Лепосаве Ђорђевић, Може ли и треба ли женскиње да суделују у оснивању и раду земљорадничких задруга. - Од хрватских жена: Марија Кумичић књига *Ante Starčević*, Лене Марковић, *Priručnik iseljenički*, Милице Богдановић, *O trgovini devojkama*, Иване Брлић-Мажуранић, *Mir u duši i Otpuštanje žena iz službe*. - Словенке су изложиле: од Алојзије Штеби, *Demokratizem in ženstvo*, Ангеле Воде, *Žena v današnji družbi*, затим, *Jugoslovenska žena za narodno svobodo*, *Pravila in članska izkaznica Zveze gospodinjskih pomoćnic in hišnih delavk v Ljubljani*.

На филологији и књижевности опажа се све већи успех и јавља се све већи број женских писаца. Од Дивне Вековић био је изложен француско-српски речник, затим књижевне расправе: од Исидоре Секулић, једна од њених одличних критика, Петар Кочић, Анице Савић-Ребац – Предплатонска еротологија, Вукосаве Милојевић, *La théorie des passions du pere Senault* и друге. - Од хрватских жена било је: од Наталије Викерхаузер, *Englischer Unterricht*, *Marlurg 1897*, *Goethes Iphigenie*, Данице Бедековић, *Gramatika eksperimenta* и *Rječnik*, Марије Колудровић, *Slovník ruskog jezika*, Јелене Колин, *Engleska gramatika*, Божене Шумпф, *Petite grammaire*. Затим, из књижевности: Камиле Луцерне неколико књига: *Assan Agas Gattin*, *Maxim Crnojević*, *Das Ballandendrama der Südslaven* и *Protheus Goethe*; од

Аде Брох, *Die Frau in der anglosächsischen Poesie* и *Past victories*; Аделе Милчиновић, Драгојла Јарневићева; Славе Пециновски-Растовчан, *Preradović Lina Lieder* и *Kapperova Lazarica*; Зденке Марковић, *Das Drama bei Nyspianski*, Ани Целе, *Theatre de Musset*, Милице Богдановић, Лав Толстој, Маријане Краљ, Славке Гргинчевић. - Словенке су изложиле из ове области: Марије Боршник, *France Levstik in Prešernova kći*, Ернестине Јеловшек, *Spomeni na Prešerna*, Силве Трдина, *Josip Murn Aleksandrov*.

Из историје и културне историје био је леп број дела? Марије Илић Агапов, *Историја Београда*, Јелене Лазаревић, *Енглескиње у српском народу*, Лене Јовичић, *Pages from here and there* и друге. Хрватице су изложиле већи број дела, старијих Каролине Улман, *Theater Almanach Esseg 1848*, Марије Јамбришак, *Znamenite žene 1885*; затим Милице Богдановић, *Car Julijan Apostat*, Владојле Коларић, *Iz povijesti Bosne*, Антоније Касовиц-Цвијић, *Vatroslav Lisinski*, Ружицке-Строци, *Prve javne pozornice*, Јелке Перић, *Šibenik u kugi*, Вере Стојић, *Hronologija jugoslovenskih zemalja*. Од словеначких је било претставничко дело Мелите Пивец-Стеле – *La vie économique des provinces illyriennes*.

За етнографију и фолклор наша жена показује живо интересовање. Са успехом је започела рад на овој струци Савка Суботић – О нашим народним тканинама и рукотворинама, затим је обилно радила Јелица Беловић-Бернациковска која је штампала у Београду, Загребу и иностранству. Изложени су били од ње: Српски народни вез и текстилна орнаментика, *Народни вез*, *Tehnološki rječnik Hrvatski narodni vezovi*, *Die Sitten der Südslaven*, (Dresden 1918). Данас су запажене Љубица и Даница Јанковићеве – *Народне игре*. Од хрватских жена: Мара Чоп-Марлет, *Südslavische Frauen*. Budapest 1888, Милена Мразовић, *Bosnisches Skitzenbuch*, Leipzig 1900, затим прилози од Јелке Шуфлај, Бранке Франгеш, Маријане Хонеберг-Гушић, Ане Павловић-Михалцић, Драге Ковачевић-Дугачки, Вере Котак и Лине Богдан-Бијелић.

Узложено је било више дела из природних наука и медицине: од Марије Гојковић, Улога воде у образовању биљних облика, Марије Вајс, *Душевени развитак детета*, Смиље Костић-Јоксић, *Klinički pregled pribora za disanje*, Марије Лемешић (са Браниславом Јовановићевом) *Ručna knjiživa za klinička, laboratorijska ispitivanja*; Јелице Петровић, *Les variations du pied plat suivant l'age*, Надежде Станојевић, Нега одојчета и Вилме Јанишеве-Рашковић, *Биологија жене и друге*. Од хрватских дела, Зденке Семелић, *Sur les 1-2 parthophenazoximes*, Geneve 1920, Јелице Тот, Јелене Колин, Мире Брајтенфелд-Машек, *Prilog klinici tumora hipofize*, Бранке Акачић-Вуковић, *Ljekovito bilje Jugoslavije*, Зоре Клас, *Nova fotobakterija iz Jadranskog mora*, *La presence de iode chez les algues adriatiques*, *Physiologie der Kakteen*, *Eine neue Thorea aus Jugoslavien*, Зоре Вонеш, *Emphiridende Materie*. - Словеначке жене су изложиле: Марије Дебелјак, *Plezalna tehnika*, Штефаније Хумек, *Prehrana po novih zdravstvenih načelih*, Миле Светличкић-Шлибар, *Lepodržne vaje za mladino in žene* и *Moderna ženska telesna vzgoja*.

Из овог дугог ређања књига може се добити општи утисак о научној радозналости наше жене, њеном интересовању за разна научна питања којима она приступа све разноврсније. Наравно да је међу овим књигама више научних прилога него дела од веће вредности, али се при том не сме сметати с ума да наша жена улази у науку постепено и да јој је од скора приступила. Зато и већи број дела има више релативну вредност. Али непобитан факт је и то да се већ и у науци јављају жене као озбиљни радници и да ће их временом бити све већи број.

Феминизам, борба за права жене и њена идеологија, био је на изложби претстављен многим делима. У центру је био зборник Српкиња, затим су била груписана издања женских друштава, споменице (Добротворне задруге Српкиња, Женског друштва, Јеврејског друштва, Конгреса жена и Женског савеза, Женски покрет у Војводини). Затим, списи и расправе о

феминизму од Марије Големовић, Савке Суботић, Зорке Јанковић, Женско питање, Алојзије Штеби, *O saradnji društava, Le travail de feministes yougoslaves, L'achivité des sociélés féminines en Yougoslavie*, Паулине Албале, Радмиле Петровић-Радојичић, Марије Стансфилд-Поповић, Милице Цветковић, брошура *Pravo glasa za žene* и друге. Од хрватских дела су: Славе Пециновски-Раствовчан, *Ženski pokret и otpuštanje žena iz službe*, од словеначких од Милке Умбергер, *Poročilo o 30 letnici Društva učiteljic v Ljubljani*.

И домаћинство је имало већи број књига, највише куvara: Катарине Поповић-Мицине, Софије Мирковић, Драге Максимовић, Драге Радоњић и Данице Стојановић, *Marie Louise*; од хрватских Мире Вучетић, а од словеначких више њих, од Маријане Грасели, Фелиците Калиншек, Магдалене Плајвајс, Марије Ремец, Минке Васић. Књиге из домаћинства писале су: Милева Симић и Љубица Сладојевић (у српском делу), Клотилда Цветишић, Јелена Колин (хрватски) и Гизела Ферјанчић, Минка Говекар, Лојска Хочевар-Меглић, Милка Мартеланц, Марија Плешко, Мартина Сељак (словеначки део). Најстарије дело је Јосипе Оршић, *Vetegujuće živine vračitelj, Zagreb 1772 god*.

Из других разних струка биле су изложене ове књиге: Маге Магазиновић, Вежбе и студије из савремене гимнастике, пластике, ритмике и балета; затим из библиотекства: Марије Илић, Јавне библиотеке, Мелите Пивец-Стеле, *Naše knjižnice*; из библиографије: Југословенски библиографски годишњак из 1933 год. и Мелите Пивец-Стеле, *Slovenska knjižna produkcija v letih 1919-1935 god*.

Прегледаћемо, најзад, и Повремене списе. Најстарији алманах је *Talia* (1829), који је написала Јулијана Радивојевић; Српкиње из Пеште основале су забавник *Драгољуб* (1845, 1846). Календари су: *Врач погађач* (1900), *Вардар* (1906) Кола српских сестара, *Жена*, (Милице Јаше Томића). Најстарији женски часописи су *Домаћица* (1879), орган Женског друштва, *Женски свет* (1888) лист Добротворне задруге Српкиња у Новом Саду, затим, часописи и новине: *Жена уредник Милица удова Јаше Томића*, *Женски покрет* (1920), *Жена и свет* (1925), *Женски свет*, *Весели четвртак*, *Моравка*, *Дечије новине*, *Југословенска жена*, *Zvuk*, *Жена*, *Жена и дом*, *Забавник*, *Мода*, *Сељанка*, *Гласник југословенског женског савеза*. Од хрватских часописа било је изложено само неколико. Словеначких је било више: *Slovenka* (1897 и 1919), *Vesna* (1921), *Žena* (1922), *Jadranka* (1921/22), *Ženski list* (1924), *Vigred*, *Gospodinja*, *Ženski svet*, *Ženski dom*, *Gospodinjska pomoćnica*, *Balički vestnik*, и неколико алманаха, календара и извештаја. - Од свих повремених списа већином су биле изложене прве свеске и године, тако да су се могли видети најстарији женски часописи и други повремени списи, што је било од лепог актуелног интереса.

Превода је било изложено доста. Код нас се жене одавно баве превођењем и у том раду оне показују одабран укус и знање страних језика. Први превод српске жене су *Наравоучителне повести* (1836) од Ане Обреновић.

Највише је превода из руске књижевности. Превођени су махом класици: Толстој, Тургењев, Гогољ, Чехов, затим Гаршин, Короленко, Писемски, Шчердин, Горки, Куприн, Андрејев, Еренбург, Алданов и др. Као преводиоци највише су се истакле: Зорка Велимировић, Косара Цветковић, Станка Глишић, Олга Којић, Људмила Михаиловић, Бранка Ковачевић и друге.

После превода из руске, највише је превођено из француске књижевности. Превођени су: Молијер, Мопасан, Ренан, Ролан, Франс, Балзак, Батај, Шанфор, поред Жил Верна и А. Диме. Низ превода, међу којима има изврских, дале су: Јелисавета Марковић, Јелена Ђоровић и Олга Косановић, поред других.

Из немачке књижевности превођени су Гете, Хајне, Келер, Томас Ман, Хесе, Арно, Мунд и Кампе. Преводи су: од Исидоре Секулић, Паулине Албале, Анице Савић-Ребац, Зорке Караћић и других.

Са енглеског су превођени: Џ. М. Бари, Емерсон, Текереј, Дикенс, Уајлд, Џек Лондон, Едгар По, и др. а преводиоци су: Елодија Мијатовић, Јелисавета Марковић, Исидора Секулић и др.

Са норвешког био је један превод, од Исидоре Секулић, Гарман и Ворзе од Хјелана. Неколико дела северних писаца преведена су са немачког.

Био је изложен и један превод са латинског, О угледању на Христа од Томе Кемпијског у преводу Јелисавете Марковић.

Од италијанске књижевности био је превод из дела Грације Деледе од Љубице де Сарно.

Са чешког је био роман Јирасеков Марила у преводу Драге Филиповић.

Из бугарске књижевности преведена је једна дечја књига од Ангела Каралијчева, Дукати, у преводу Наде Мирковић.

И у хрватском и у словеначком делу било је превода са немачког, енглеског, чешког, пољског, руског, француског, северних језика, мађарског, италијанског и грчког, или је било изложено само неколико дела од ових писаца: Барија, Бенета, Твена, Киплинга, Голсвордија (енглески), Делари-Мардрис (француски), Лесинг, Шницлер, Хауф, Чоке (немачки), Мара Конопницка, Х. Сјенкјевић, Дагишиљски, Зофја Налковска (пољски); Чехов, Достојевски, Замјаткин (руски), Нансен, Андерсен, Лагерлеф (сев. нар.); Папини, Ани Виванти (талијански), Божена Немцова (чешки), Познати преводиоци су: Љубица Марикова, Ивана Роси, Мила Ратковић, Зденка Марковић, Милица Богдановић, Бранка Хорват, В. Деановић. – Од словеначких превода изложена су дела: Андерсена, Бичер-Стов, Х.Бордоа, Гетеа, Карин Михаелис, Селме Легерлеф, Јири Волкера и још неки; преводиоци су: Људмила Прунк, Олга Грахор, Милена Мохорич, Марија Кмет, Минка Говекар, Силва Трдина.

Са српског језика на стране били су изложени ови преводи: Вукове народне приповетке на француском од Дивне Вековић, *Contes populaires serbes* и на немачком: *Jugoslavische Anthologie. Dichter u. Erzähler*, од Катарине Јовановић. - Са хрватског на стране језике преводиле су: Марија Хорват-Петео и Камила Луцерна, а са словеначког на немачки Лили Нови (*Jugoslavische Frauenlied*), Сидонија Јерас и Зофка Кведер.

Било је и неколико превода из науке, највише са руског и немачког: Корнилов, Психологија детета у преводу Милице Цветковић, Штекл, Писма једној мајци, превод Радунке Анђелковић-Чубриловић, Спинозина Етика у преводу Ксеније Атанасијевић, Клозе, Детиња душа, превод Јованке Јездих-Милојевић, затим Шарла Нортмана *Einstein* и *svemir* (превод Катарине Брозовић) и др.

Кроз изложбу је прошло релативно доста света, наравно највише самих конгресиста. Изложбу су посетиле њихова Величанства Краљица Марија и Румунска Краљица Мајка. Изложбу је Њиховим Величанствима показивала библиотекар д-р Мелита Пивец-Стеле. Штета је што овако велика и лепа изложба књига југословенских женских писаца била ограничена мање више на конгрес. Дубровник није дао много публике и изложба није побудила шири интерес, нити је у јавности имала много одјека. Али делегати женских друштава понели су, уверена сам, пријатне и окрепљујуће утиске са ове изложбе која је била слика духовног рада наше жене и њеног прилога опште човечанској култури.